

4 Defilé van de Salm

LENGTE: 15 km

VARIANT: De wandeling bestaat uit twee lussen vanuit Salmchâteau, een lus van 4 kilometer en een lus van 11 kilometer. Elk van de twee lussen kan uiteraard afzonderlijk gelopen worden.

VERTREKPUUNT: De wandeling vertrekt aan de kerk van Salmchâteau even ten zuiden van Vielsalm in het noorden van de provincie Luxembourg.

OPENBAAR VERVOER: Het treinstation in Vielsalm ligt op enkele honderden meters van de wandeling. Er is hier een goede treinverbinding met Luik. Bij het buitenkomen van het station ga je rechts over de parking en over de weg langs de sporen. Verder over asfalt naar de brug over de spoorweg en aan het einde van de brug naar links over het asfaltwegje naast de spoorweg. Bij een mooie zitbank kan je aansluiten op de wandeling.

AANDACHTSPUNTEN: Op deze wandeling stijgt je in totaal meer dan 500 hoogtemeters. Vooral de beklimmingen van de heuvel van Bonalfa in het begin van de wandeling en van het rotsmassief Bec du Corbeau op het einde van de wandeling verlopen over zeer steile bergpaden. Tijdens de beklimming van het massief van de Bec du Corbeau kan je naar verschillende uitzichtpunten die niet beveiligd zijn en waar diepe afgronden gapen, hier moet je zeer voorzichtig zijn en in het bijzonder met kinderen. Zowel op het einde van de kleine lus als op het einde van tweede lus daal je telkens af naar Salmchâteau over een steil pad waar je moet uitkijken wegens losliggende stenen.

Het middengedeelte van de wandeling loopt door het Bois de Cierreux. Dit bos is dooraderd met brede boswegen maar deze wandeling loopt over enkele kleine paden die wat overgroeid en zompig kunnen zijn.

TOPOGRAFISCHE KAARTEN NGI: 56/1-2 en 56/5-6 (1:25.000)

De Salm is een Ardens riviertje dat in Trois-Ponts uitmondt in de Amblève. Het riviertje werd genoemd naar de Graven van Salm die zich in de 12de eeuw in de streek vestigden. Voorheen heette het riviertje 'le Glain' en merkwaardig genoeg is dat de naam die ook vandaag nog voor de bovenloop gebruikt wordt op topografische kaarten. Ook op de brug over de Salm in Salmchâteau, waar de wandeling vertrekt, wordt fijntjes vermeld dat het riviertje eigenlijk le Glain heet. De titel van deze wandeling verwijst naar de vallei van de Salm die hier een kloof vormt tussen de hoge en steil oplopende heuvels aan beide kanten van de rivier. De naam Salmchâteau herinnert aan een kasteel dat hier in de 14de eeuw opgetrokken werd door de graven van Salm, ter vervanging van hun eerste kasteel in Vielsalm, tegenover de kerk. Dat is meteen de verklaring van de naam Vielsalm ("Vieil Salm"). Vandaag zijn alleen de twee middeleeuwse torens van de ingang van het kasteel bewaard gebleven. Ze werden door de huidige eigenaars gerenoveerd, onze wandeling loopt langs de torens. De kelders van de kasteeltorens dienden in de middeleeuwen als gevangenis voor misdadigers, dieven en mensen die van hekserij werden beschuldigd. Het kasteel werd dan ook lang 'la vieille prison' genoemd. Van toverheksen hebben ze hier trouwens nog altijd last. Elk jaar op 20 juli nemen de Macralles, zoals de plaatselijke

4

heksen hier genoemd worden, de stad Vielsalm in en vieren ze er hun vreselijke sabbat. Tijdens de beklimming van de steile heuvel van Bonalfa moet je trouwens goed opletten voor Gustine Maka. Deze heks verleide hier ooit een groepje jongeren met een glaasje tcha-tcha, nectar van bosbessen. Dat kwam de jongeren zuur te staan: ze veranderden plotsklaps zelf voorgoed in Macralles. De handelszaken in Salmchâteau verdwijnen stilaan een voor een. We verkenden deze wandeling voor het eerst in 2021 en toen we er in 2024 terugkwamen was de enige bakker verdwenen, het enige kruidenierswinkeltje was bezig aan zijn uitverkoop en de Taverne du Château stond ook te koop. Wel blijven er nog verschillende tweedehands- en antiekzaken over in Salmchâteau, het handelsmerk van het dorp. Het stof en de muffe geur van oude spullen komt je soms tot buiten tegemoet. Hier moet je zijn als je een oude kapotte stoel zoekt. Rond Salmchâteau werd sinds de 16de eeuw de coticule gewonnen, een zeer hard gesteente dat gebruikt werd als slijpsteen voor scheermessen. Het is een heel fijnkorrelige leisteen die in zeer dunne aders van ten hoogste enkele centimeters in de rotsen voorkomt. Tot ongeveer de jaren 1960 was de gloriëtijd van de coticule, deze steen werd uitgevoerd naar de ganse wereld. Je wandelt op deze tocht trouwens ook langs en door verschillende oude lesteengroeven. De grote leistenen met afgeronde randen vind je hier nog altijd terug op de daken van oude huizen. Op de steenhopen heeft zich na het stopzetten van de industriële activiteit een zeldzame flora met onder andere zeer zeldzame korstmossen ontwikkeld. De oehoe, een van de grootste uilen ter wereld, komt er broeden. Er werden in de 19de eeuw mijngangen gegraven om tot de gesteentelagen van betere kwaliteit in de bergen door te dringen. Op deze wandeling kom je langs enkele van die oude mijngangen. Je kan er even de sfeer gaan opsnuiven maar ga niet te ver want de mijngangen worden vandaag bewoond door massa's beschermde vlermuizen. Op het einde van de wandeling kom je op de plaats waar de Kelten een kamp hadden, tweeduizend jaar geleden. Ze vestigden zich hier in de Ardennen waarschijnlijk om goud te zoeken. Het uitzicht op deze plaats is fenomenaal en om ten volle te genieten van deze plaats kom je hier beter niet te laat op de wandeldag. En er volgt nadien nog een steile afdaling naar het eindpunt die je beter niet in het donker maakt.

BESCHRIJVING

De beklimming van de heuvel van Bonalfa

Met je neus naar de kerkdeur loop je rechts naast de kerk een paadje in tussen de kerk en een stenen muur. Achter de kerk kom je in een eenrichtingsstraatje dat je naar rechts volgt. Na nummer 2 verlaat je het straatje en je slaat linksaf een pad in door een speeltuin. Het pad loopt over het mooie riviertje de Salm. Aan het einde van het pad volg je het straatje naar links en bij de splitsing aan nummers 13 en 14 neem je het rechtse stijgende straatje. Net na het eerste huis aan de rechterkant neem je rechts het stevig stijgend paadje. Boven kom je op een volgend asfaltwegje dat je naar rechts volgt. Je hebt hier zicht op de toegangstorens en andere restanten van het oude kasteel van Salmchâteau. Waar de weg een bocht naar links maakt verlaat je de weg aan de rechterkant,

rechts van een leistenen muurtje vertrekt een paadje. Het paadje loopt even naast de muur en loopt dan verder in de hoge flank. Beneden lopen de spoorweg en de rijweg in de vallei. Als er niet teveel bladeren zijn zie je aan de overkant van de vallei de rotsen van het massief Bec du Corbeau. Het einde van deze wandeling zal je tot op deze rotsen brengen.

Het pad begint te dalen en je komt in een gebied met restanten van een steengroeve, er volgen er nog meerdere op deze tocht. Links kan je even naar een afgesloten mijngang. Het pad eindigt op een asfaltwegje naast de spoorweg. Even volg je dit asfaltwegje naar links maar snel, bij een bank, verlaat je de asfaltweg. Neem hier niet de weinig gebruikte scherp teruglopende weg maar hou dezelfde richting aan en neem het stijgende pad met steenslag dat links naast het asfaltwegje stijgt.

Waar het pad een bocht naar links maakt, bijna ter hoogte van de spoorwegbrug die je beneden ziet, hou je halt. Er staat hier een paal die halte 46 aanduidt van het natuurbelevingspad van Vielsalm. Zes meter voorbij de paal is er links en rechts een pad, het linkse pad neem je. Je begint hier aan de beklimming van de steile berg van Bonalfa. Je moet hier alert blijven voor mountainbikers die hier af en toe aan een razende vaart naar beneden komen vliegen, een botsing kan zware gevolgen hebben en moet je ten allen prijze vermijden. Het pad loopt eerst even scherp terug en stijgt dan heel stevig langs een rotskam. Het pad loopt naar rechts maar jij neemt het bergpaadje dat steil naar boven loopt en zo dicht mogelijk bij de rotskam blijft. Je krijgt geweldige uitzichten, links op de vallei van de Salm en rechts op Vielsalm en zijn meer. Aan het einde van de rotskam kom je op een paadje waarmee je verder stijgt, heel heel steil. Als je twijfelt over de richting, bedenk dat je helemaal op de top van de heuvel van Bonalfa ① moet uitkomen.

Als je helemaal boven bent loop je nog even verder tussen – rechts – naaldbomen en – links – eikenbos. Bij een weg door de sparren rechts wandel je nog even rechtdoor. Enkele meters voorbij een afgesloten pad door de eiken aan de linkerkant kom je op een kruispunt voor een sparrenbos. De weg rechtdoor door het sparrenbos is verboden maar dat is niet erg want je slaat hier linksaf in een pad tussen het eikenbos en het sparrenbos. Wat een schitterend pad is dit weer! Smal, ongelijk en stevig afdalend. Het geel-rood bewegwijzerde pad daalt de heuvel van Bonalfa weer af. Het pad eindigt op een brede weg die je naar links volgt. Bij de gerenoveerde oude toegangspoort met torens van het kasteel van Salmchâteau wordt de weg geasfalteerd. Je blijft het straatje volgen en je wandelt voorbij het leistenen muurtje waar je in het begin van de wandeling de weg verliet. Nu volg je het straatje verder tot je het pad links naar beneden kan nemen, hetzelfde pad als op de heenweg. Beneden volg je het straatje even naar links en nu sla je bij de huizen met nummers 13 en 14 rechtsaf. Bijna onmiddellijk, tussen 15 en 16, neem je links een doorsteekpad en je komt zo in een klein straatje. Op het einde linksaf naar de Pont Madeleine over de Salm (of

4

is het de Glain?). Dit is een leuk plekje bij de rivier, op de bank kan je even genieten en een boek lezen uit de boekenkast Gilberte. Ook de beroemde Franse romanschrijver en dichter Victor Hugo was hier in 1862 blijkbaar zo onder de indruk van de charme van de plaats dat hij ze vastlegde in een aquarel van de Salm met het kasteel op de achtergrond. Onmiddellijk na de Pont Madeleine sla je rechtsaf langs het riviertje, de Rue du Rivage. Een pad tussen huizen brengt je op de hoofdweg door het dorp.

Naar La Rougerie

Je steekt de hoofdweg Rue des Comtes de Salm voorzichtig over en je neemt de Rue du Coticule. Voorbij de huizen kom je snel bij de beek la Rougerie. Er is een brugje over de beek maar je mag dit niet oversteken: je moet links door een tunneltje onder de spoorweg lopen. In dit tunneltje wandel je boven de beek, leuk! Op het einde van het tunneltje neem je een tegelpad naar rechts en zo kom je uit aan de andere kant van de spoorweg. Hier volg je niet de weg langs de spoorweg maar je volgt de asfaltweg naar links. Maar opgelet want je moet bijna onmiddellijk de asfaltweg verlaten: net voorbij de oprit van het eerste huis aan de rechterkant moet je rechts van de weg een pad opgaan. De meest recente kaarten waarop we dit pad terugvonden dateren van 1950! Toch bestaat het pad nog: het vertrekt in een opening tussen twee muren van natuurstenen. Het pad loopt langs achtertuinen en eindigt op een asfaltwegje.

Je volgt dit asfaltwegje naar links en je neemt snel de eerste weg rechts van de weg, een grasweg. Snel kom je bij een splitsing en je volgt de rechterweg, een stijgende bosweg. Hier begint de calvarieweg met veertien stations, met telkens een natuurstenen sokkel en een smeedijzeren kruis. Uit het bos versmalt de weg en wordt een pad dat verder stijgt, eerst tussen weiden, nadien langs de bosrand en dan weer door een stukje bos. Het pad blijft stijgen, om boete te doen is het duidelijk de bedoeling dat je afziet. De calvarieweg eindigt bij een kapel ②, het bos werd hier recent gekapt en je ziet de kapel al van ver liggen. In 1916 werd de kapel vernieuwd maar er stond hier al veel eerder een kapel, misschien vind je het jaartal van de oorspronkelijke kapel in het metselwerk?

Bij de kapel stijgt je nog een klein beetje verder en je komt dan op een kiezelweg die ja naar links volgt. De weg stijgt nog even maar leidt je snel over het hoogste punt en begint dan te dalen. Je hebt hier een mooi zicht op een mooi heuvelend landschap van weiden en bossen met links het dorpje Bêche. De weg is intussen

4

met gras begroeid. Aan het einde van de weide aan de rechterkant is er een zijweg rechts maar je wandelt verder rechtdoor langs de bosrand, de weg is intussen een aardeweg geworden. Bij het einde van de weide links leidt de weg het bos in. Er komt een pad van links vanuit Bêche maar je stapt nog tien meter rechtdoor en dan neem je aan de splitsing de linkse bosweg. Zeer snel maakt deze bosweg een bocht naar links maar in deze bocht moet je de weg verlaten. Je moet hier namelijk rechtdoor blijven gaan, een oud en bemost pad. Er komen niet zoveel wandelaars in dit afgelegen sparrenbos. Na enkele honderden meters kom je op een belangrijke dwarsweg met palen van een gasleiding. Je steekt deze dwarsweg gewoon over en je wandelt in dezelfde richting verder. Het pad is hier nog minder gebruikt en nog smaller, het loopt tussen mos en grassen en struikjes. Weer enkele honderden meters verder kom je op een volgende dwarsweg, een grasweg. Aan de andere kant loopt het oude pad nog verder maar je volgt het nu niet langer: neem de grasweg naar links. Je stijgt even en komt snel op een kruispunt van boswegen. Hier wandel je rechtdoor over een brede begroeide en bijna vlakke weg. Wat verder is er rechts een gekapt stuk bos met een blokhut. Bij onze eerste verkenningen in 2021 was deze blokhut in aanbouw en vandaag, in oktober 2024, ligt er nog steeds geen dak op. Een beetje verder maakt het pad een haakse bocht naar links. Tachtig passen verder sla je rechtsaf in een volgende grasweg. Links heb je zicht op Bêche.

De weg versmalt snel tot een schitterend graspad. Je moet het pad anderhalve kilometer in dezelfde richting blijven volgen. Af en toe zijn er weiden aan de linkerkant die mooie uitzichten bieden. Je let onderweg niet op zijwegen en je gaat altijd rechtdoor. Op het einde verbreedt het pad en wordt een bosweg. Je komt uit op een brede kiezelweg die je naar links volgt. Op een kruispunt van boswegen sla je weer linksaf en je komt snel op een volgend kruispunt bij de bosrand. Je hebt hier een schitterend uitzicht op de vallei van de beek la Rougerie en op de Ardense heuvels en bossen naar het westen. Even rusten en genieten op het bankje?

Je wandelt hier rechtdoor en je volgt de zacht dalende kiezelweg tussen weiden. Je let niet op zijwegen aan de rechterkant en je blijft de kronkelende kiezelweg volgen. Na een paar bochten kom je bij de beek la Rougerie ③ brengt. Kan je je inbeelden dat de Kelten hier tweeduizend jaar geleden goud delfden? Enkele heuveltjes getuigen nog van die vroegere activiteit. Een eindje voorbij de beek maakt de weg een bocht naar links en leidt naar een kruispunt van veldwegen. Recht voor je zie je Bêche liggen maar je moet hier rechtsaf want het wordt stilaan tijd voor een volgende beklimming.

Je stijgt over de kiezelweg eerst nog even tussen weiden, dan langs de bosrand en op het laatste deel door het bos. De weg eindigt op een dwarsweg door het bos. Is het naar links? Of naar rechts? Wel, het is rechtdoor! Ik geef toe, ik ben wel in heel erg oude kaarten moeten gaan neuzen om sporen van dit pad te vinden. Het pad ziet er uit als een klein geultje door het bos en het is bedolven

onder de bladeren. Bij onze laatste verkenning in 2024 lag er ook een hoop takken op het begin van het 'pad'. Verloren lopen kan gelukkig niet, je houdt gewoon dezelfde richting aan en je komt onvermijdelijk op een bosweg, ook mooi en niet heel veel gebruikt. Volg deze bosweg naar links. Onderweg is er bij een jagerstoren een zijweg aan de rechterkant maar je blijft gewoon rechtdoor gaan tot op een verharde dwarsweg. Rechtsaf en stijgen, stevig stijgen. Ongeveer op het hoogste punt in het bos steek je een berijdbare bosweg over, je wandelt rechtdoor over een brede grasweg en je staat bijna onmiddellijk voor de steile valleihelling van het natuurreservaat Thier des Carrières ④. Hier volg je het rechte pad naar links.

Door het natuurreservaat Thier des Carrières

De steile flank zit vol uitgravingen en gangen van oude lesteengroeven. Het pad daalt zachtjes. Rechts heb je mooie doorkijkjes op Vielsalm. Je let niet op een paar brandgangen links van het pad. Op het diepste punt van het pad laat je een verboden zijpad rechts liggen en je volgt het pad verder. Je stijgt nu even. Het volgende zijpad aan de rechterkant neem je wel: deze weg vertrekt in een scherpe hoek bij een bord van het natuurreservaat, ongeveer vijftieng meter voor een splitsing. Er liggen nogal wat stenen op dit pad. Na enkele tientallen meters staat er een elektriciteitspaal rechts van de weg. De weg daalt, even loopt de weg langs een steile afgrond aan de linkerkant. Wat lager moet je goed uitkijken: op de plaats waar er rechts naast de weg een mooi ravijntje is met een pad erover moet je de weg aan de linkerkant verlaten. Je neemt hier een klein paadje. In het begin van het pad staat er een hoge ronde houten paal met een kabel aan de rechterkant. Je loopt nu een oude lesteengroeve in met uitzonderlijke flora. Waar de elektriciteitsleiding het pad kruist moet je rechts afslaan in een heel klein paadje. Het paadje loopt op een oude puinhoop van de groeve. Eventueel kan je vooraleer rechts af te slaan eerst nog wat verder doorlopen om het gebied te verkennen maar je zal toch op je passen moeten terugkeren. Op het paadje op de puinhoop moet je voorzichtig zijn, je wil hier niet uitglijden. Voor een weide volg je het pad naar rechts en je komt zo weer op het pad van daarstraks die je nu naar links volgt, nog even dalend.

Op het einde van de weg, voor huizen, laat je een asfaltwegje rechts liggen en je neemt het graspad naar links dat langs achtertuinen loopt. Bij de laatste huizen is er een doorsteekje naar de asfaltweg rechts maar je volgt het pad verder en je wandelt gewoon rechtdoor. Bij de toegang tot een opslagplaats aan de linkerkant verbreedt het pad. Wat verder kom je op een kruispunt, er komt een weg van rechts en links is er een verboden toegangsweg tot de oude groeve. Je wandelt hier rechtdoor over de kiezelweg. Wat verder laat je een zijpad links liggen. De kiezelweg maakt een bocht naar rechts en een naar links. Bij de omheining van een tuin draait de weg naar rechts maar jij wandelt rechtdoor, een graspad langs de omheining van de tuin. Wat verder kom je terecht in een opslagplaats van

bouwmaterialen. Bij het begin van de opslagplaats is er links een afgesloten oude mijngang, een beetje verder kom je nog langs andere mijngangen die niet afgesloten zijn. Je wandelt verder rechtdoor langs de bosrand tussen de bouwmaterialen, het is eens wat anders. Op het einde van de opslagplaats ga je verder rechtdoor over een mooi paadje dat het bos inloopt.

Alle rommel is nu snel vergeten en je wandelt een fantastisch deel van het natuurreservaat in. Links is er een open mijngang waar je even kan gaan piepen. Je blijft op gelijke hoogte in de flank verder lopen over prachtige oude muurtjes. Rechts mooi uitzicht op Vielsalm. Je komt in een open deel van het reservaat terecht met links een enorme steenhoop die je eventueel kan beklimmen. Na een plateau begint het prachtige pad te dalen in de bergwand. Alweer moet je goed opletten want een tweehonderdtal meter verder is er links weer een oude open mijngang. Vijf meter voorbij deze mijngang is er een zijpad links, dat neem je. Bijna onmiddellijk kom je op een kruispunt van paden en je gaat rechtdoor. Hier begin je aan de lange beklimming van het rotsmassief van de Bec du Corbeau ⑤. Dit is een pad met bergallures, je moet meer dan 100 meter hoogteverschil overwinnen en de helling is steil. Het pad leidt je langs verschillende rotsen van het massief die je kan beklimmen en die je prachtige uitzichten bieden.

Aan het eind van de beklimming volg je even het pad naar rechts langs een omheining. Je komt op een brede weg met links een poortje. Voor de terugkeer naar Salmchâteau moet je naar rechts maar je moet eerst even naar links, door het poortje een natuurbegazingsgebied in. Hier was lang gelden een Keltisch kamp. Je wandelt tot aan een uitkijkplatform ⑥, je hebt er een grandioos uitzicht. Je keert even op je passen weer en je verlaat het grasland via hetzelfde poortje van zonet. Je laat nu dus het pad naar de Bec du Corbeau rechts liggen en je gaat rechtdoor langs de omheining. Snel kom je op een splitsing met een pad links langs de omheining en een pad rechtdoor. Is het rechtdoor? Is het links? Nee, je gaat rechts! Er vertrekt hier een klein pad tussen de varens en over dat pad begin je aan de schitterende afdaling door een prachtig bos terug naar Salmchâteau. Onderweg kom je langs nog een open oude mijngang en door een vroegere arkose groeve. Arkose is een zeer hard gesteente dat uit kleine kwartskorrels bestaat. Vroeger gebruikte men dit gesteente om er molenstenen van te maken. De exploitatie gaat terug tot prehistorische tijden. Wij vonden hier nog een oude onafgewerkte molensteen, onafgewerkt maar wel al deels afgerond en met een kuiltje in het midden.